Federaal Migratiecentrum
Centre fédéral Migration

Nota ter attentie van de Commissie Binnenlandse Zaken,
Algemene Zaken en Openbaar Ambt

30 januari 2018

Wetsontwerp (DOC 54 – 2798/001) van 7 december 2017 tot wijziging van de wet van 15 december 1980 […] teneinde de uitvoering van de maatregelen tot verwijdering te garanderen

Myria werd niet geraadpleegd door de auteurs van dit Wetsontwerp noch door de Kamer van Volksvertegenwoordigers in de loop van de bespreking van het ontwerp. Als Myria eerder was geraadpleegd, zou het meer precieze commentaren hebben kunnen leveren, onder meer op enkele technische aspecten van het ontwerp. Myria acht het toch zinvol – gezien het belang van het Wetsontwerp – zijn advies met de Commissieleden te delen. Het advies beperkt zich tot de punten die het meest problematisch zijn op vlak van de bescherming van de grondrechten.

Onvoldoende waarborgen voor de bescherming van de woonst

Het ontwerp dat ter discussie voorligt laat politieambtenaren toe een privéwoning te betreden waar minstens één irregulier verblijvende persoon of familie effectief verblijft, zonder dat de bewoners toestemming verlenen tot die woonstbetreding. Daarbij kan – zo nodig – dwang worden gebruikt, van 5h00 s' morgens tot 21h00 's avonds. Deze maatregel wordt genomen met het oog op het aanhouden van personen en de gedwongen uitvoering van het bevel om het grondgebied te verlaten dat niet nageleefd wordt. Het ontwerp heeft enkel plaatsen op het oog waar zich al geïdentificeerde vreemdelingen bevinden, die al een bevel ontvingen om het grondgebied te verlaten. Het ontwerp viseert dus niet alle woningen waar zich personen in onwettig verblijf bevinden.

De Memorie van Toelichting vermeldt dat, bij de 1.903 adrescontroles die in 2016 werden doorgevoerd, slechts bij 7% van de vreemdelingen vastgesteld werd dat ze niet meewerkten[1]. Myria is van mening dat het parlement een debat ten gronde niet mag uit de weg gaan, noch over de noodzaak, noch over de **proportionaliteit** van deze maatregel, rekening houdende met beginselen en cijfers. Het ontwerp heeft ernstige gevolgen voor de betrokken personen en in het bijzonder de kinderen.

[1] Memorie van toelichting, doc. 2798/001, p. 5.

Gezien het belang van het respect voor het privéleven en het huis[2], kan inmenging alleen maar onder strikte voorwaarden, waaraan het voorliggend ontwerp niet beantwoordt.

Myria merkt op dat:

- de tekst niet aangeeft dat de woonstbetreding slechts als ultiem middel kan worden ingezet, en maakt slechts lapidair melding van de omstandigheid van een vreemdeling die 'niet meewerkt' aan een verblijfsprocedure ;
- de rechter zich beperkt tot het toelaten of niet van de maatregel, buiten elk gerechtelijk onderzoek en zonder reële controle op de uitwijzingsprocedure ;
- de rechter geen toezicht uitoefent over het zoeken naar documenten, wat helemaal aan de politie wordt overgelaten ;
- geen enkel beroep voorzien is tegen de toelating door de onderzoeksrechter, wat ten koste gaat van een daadwerkelijk beroep[3] ;
- het ontwerp de Dienst Vreemdelingenzaken niet belet, na een weigering van een verzoek tot woonstbetreding door een onderzoeksrechter, om onmiddellijk daarna bij eenzelfde of andere territoriaal bevoegde onderzoeksrechter opnieuw een verzoek te doen tot woonstbetreding, bij dezelfde vreemdeling op hetzelfde adres ;
- er geen enkele sanctie of herstel voorzien is voor een woonstbetreding of zoeking naar documenten die wederrechtelijk zou plaats vinden.

<u>De woonstbetreding : een ernstige inmenging in het recht op eerbiediging van de woonst, die traumatiserend kan zijn voor alle bewoners van het huis, ook voor de kinderen</u>

Een woonstbetreding is zonder enige twijfel een traumatiserende ervaring voor al de betrokken personen, in het bijzonder voor de kinderen, die vaak niet begrijpen wat er gebeurt en in paniek slaan. Dit is des te meer het geval daar de ouders soms zelf helemaal van hun stuk zijn en niet altijd in staat zijn om de situatie zo in te schatten dat ze hun kinderen gerust voldoende gerust kunnen stellen. Het feit dat de ouders hun kinderen dit gevoel van veiligheid niet kunnen geven, kan een belangrijke psychologische impact op hen hebben.

Enkele families getuigden bij Myria over de omstandigheden waarin ze thuis werden opgepakt: 's ochtends heel vroeg, met een indrukwekkend aantal politie-agenten, de ouders die gehandboeid worden, zonder tijd om bagage te maken, afscheid te nemen van buren, vrienden en klasgenoten.

<u>Het ontwerp voorziet niet in enige waarborgen om het belang van het kind te vrijwaren</u>

Myria merkt op dat het ontwerp geen enkele waarborg bevat waarmee op een concrete manier rekening gehouden wordt met het belang van het kind. Een check list van Myria is sinds 2015 ter beschikking van de wetgever en alle betrokken auteurs (zie bijlage). Enkele voorbeelden: het ontwerp schrijft op geen enkele manier voor dat de betrokken actoren (rechters, ambtenaren van de Dienst Vreemdelingenzaken en politie-ambtenaren) rekening moeten houden met het belang van het kind en dat dit uit hun beslissingen moet blijken, noch dat de bevoegde overheden hiertoe worden gevormd zoals de Commissie voor de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties het aanbeveelt. Ook is er geen aandacht voor de aanbeveling van het Comité P dat maatschappelijk

[2] Gewaarborgd onder meer door artt. 22 en 15 van de grondwet, art. 8 van het EVRM en art. 16 van het Kinderrechtenverdrag.

[3] Krachtens het recht op daadwerkelijk rechtsmiddel moet het beschikbare beroep, wanneer een onregelmatigheid wordt vastgesteld, het mogelijk maken ofwel de toegang te voorkomen, ofwel, indien een onregelmatig geachte toegang reeds heeft plaatsgehad, de betrokkene een gepast herstel te bieden (Grondwettelijk Hof,nr 105/2012 van 9 augustus 2012, B.6.3 ; zie ook EHRM, *Smirnov t. Rusland*, 7 juni 2007, § 44 ; *Ravon t. Frankrijk*, 21 februri 2008, § 31 ; *Vinci construction et GTM génie civil et services t. Frankrijk*, 2 april 2015).

assistenten bijstand kunnen verlenen aan slachtoffers van 'collateral damage' bij woonstbetredingen.[4]

Kan men, enerzijds, een verbod op aanhouding van kinderen op school tijdens de onderwijstijd stellen[5] en, anderzijds toelaten dat de politie kinderen om 5h00 's morgens thuis uit bed komen lichten ?

Een dwingend dispositief zonder omkadering

Het terugkeer- en verwijderingsbeleid wordt doorgaans het sluitstuk van het migratiebeleid genoemd. In deze regeerperiode wordt aan dit klassieke sluitstuk een bijzonder prominente plaats toegekend. Het Masterplan Gesloten Centra dat in mei 2017 door de regering werd goedgekeurd formuleert de doelstelling om tegen 2021, over een capaciteit van meer dan 1.066 plaatsen te beschikken (het gaat om een verdubbeling bijna). Het voorliggend Wetsontwerp wil een belangrijke schakel in het verwijderingsbeleid aanbrengen, dan wel versterken.

Wanneer, eerder, op 29 april 2017 de wetswijziging van kracht werd op grond waarvan de categorieën personen die in aanmerking komen voor gedwongen verwijderingen werden uitgebreid, garandeerde de wet als volgt "In geen geval mag de betrokkene verwijderd worden naar een land waar hij blootgesteld wordt aan een schending van het non-refoulementbeginsel".

Hoe artikel 3 van het EVRM (dat foltering, onmenselijke of vernederende behandeling verbiedt) wordt nageleefd wanneer er geen sprake is van een asielverzoek, maakt op dit ogenblik onderwerp uit van debat. De uitkomst van dit debat heeft mogelijk een impact op personen bij wie een woonstbetreding zou plaatsvinden conform dit ontwerp.

Beide Commissies Vermeersch besteedden aandacht aan de ethische uitgangspunten waaraan het asiel- en migratiebeleid moeten voldoen, alvorens men het verwijderingsbeleid beoordeelt.

Het was verder het *sluitstuk* van de aanbevelingen van de tweede Commissie Vermeersch om een permanente Commissie in het leven te roepen, met ten minste twee opdrachten: a) "toezicht houden op de wijze waarop de aanbevelingen van de Vermeersch (I) en (II) commissies zijn opgevolgd of toegepast" en (b) "met regelmatige tussenpozen een algemene beleidsevaluatie uitvoeren - in de bredere context van het asiel- en immigratiebeleid". Deze commissie moet een jaarverslag voor het Parlement opstellen, beschikken over de middelen en competenties die nodig zijn voor haar taken, gebaseerd zijn op "een representatieve samenstelling", en deze "in alle onafhankelijkheid kunnen uitoefenen."

Naast het uitblijven van enige opvolging van deze aanbevelingen en de actuele, zorgwekkende, onduidelijkheid over de wijze waarop België artikel 3 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens wordt eerbiedigt is er nog het gegeven dat België een van de laatste vier landen in de Europese Unie is die het optionele protocol bij het Verdrag tegen foltering (OPCAT) nog niet heeft geratificeerd, en in dit verband een onafhankelijke

[4] Comité P, rapport de l'observatoire, 2009, p. 27.

[5] Omzendbrief van 2 januari 2016 tot wijziging van de omzendbrief van 29 april 2003 betreffende de verwijdering van gezinnen met schoolgaand(e) kind(eren) van minder dan 18 jaar – optreden van politiediensten in scholen.

controle gericht op het voorkomen van onmenselijke en vernederende behandeling heeft ingesteld.

Myria nodigt het Parlement en de Regering uit om, onder meer op grond van de hier aangehaalde elementen, de noodzaak en de proportionaliteit van de woonstbetredingen zoals voorzien in dit ontwerp, opnieuw aandachtig en zorgvuldig in overweging te nemen.

De belangen van het kind: de checklist van Myria

Van de overdracht in het kader van Dublin III over de procedure voor gezinshereniging tot terugkeer en detentie: Myria drukt er op dat administratie en rechters voorrang moeten geven aan de belangen van kinderen bij alle beslissingen die hen aangaan. In functie van de context zijn verschillende juridische normen van toepassing[6]. Myria biedt met deze lijst een instrument aan waarmee besluitmakers en mensen uit het terrein die belangen tastbaarder kunnen maken.

	Krijgen de belangen van het kind voorrang ?	
1	Is vooraf een analyse gemaakt van de impact van de beslissing op de grondrechten van het kind?	
2	Zijn daarbij de concrete gevolgen van de beslissing op de grondrechten van het kind onder ogen gezien: zijn gezondheid, zijn privé- en gezinsleven, zijn leerplicht en zijn opvoeding?	
3	Is de analyse uit punten 1 en 2 opgenomen in de beslissing? Zo niet, wordt dan gemotiveerd waarom niet?	
4	Werd de mening van het kind, in functie van zijn leeftijd en maturiteit, en de mening van zijn voogden of vertegenwoordigers vooraf opgetekend? Gebeurde dat door een onafhankelijke specialist in het verhoren van minderjarigen, op een niet-suggestieve en zo weinig ingrijpend mogelijke manier en in een taal die het kind begrijpt?	
5	Zijn de belangen van het kind bepaald door onafhankelijke specialisten, in omstandigheden die de waardigheid van het kind garanderen én een betrouwbaar resultaat?	
6	Is het resultaat van de stappen 4 en 5 opgenomen in de beslissing (of het administratief document dat de betrokken ontvangen)? Zo niet, wordt dan gemotiveerd waarom niet?	
7	Geeft de beslissing voorrang aan de belangen van het kind? Als er rekening is gehouden met andere belangen, staat er dan een afweging van die belangen vermeld in de beslissing, waarbij het evenredigheidsprincipe wordt nageleefd?	
8	Is een effectief beroep mogelijk tegen de beslissing? Zijn de rechters bevoegd om een beslissing die onvoldoende rekening houdt met de belangen van het kind te herzien of te annuleren, en om de elementen te onderzoeken die er zijn bijgekomen nadat het beroep is aangetekend?	

[6] In het bijzonder artikel 3 van het IVRK, artikels 24 (rechten van het kind) en 47 (effectief beroep) van het Handvest van de Grondrechten van de EU, artikels 3 (verbod van foltering en onmenselijke of vernederende behandelingen), 5 (verbod op willekeurige opsluiting) en 8 (recht op prive- en gezinsleven) van het EVRM, artikel 22bis van de Grondwet, bepaalde bepalingen van de vreemdelingenwet (art. 10ter §2 al.4, art. 12bis §7, art. 61 §2 al.2, art. 61/17, art. 74/13, art. 74/16).